

Gondolatok a Covid-világjárvány közigazgatási rendszerünkre gyakorolt hatásairól

RITÓ EVELIN* – SZABÓ BALÁZS**

1. Bevezető gondolatok

Azt mondhatjuk, hogy az elmúlt másfél évünket szinte teljes mértékben a SARS-CoV-2 nevű koronavírus okozta járvány határozta meg. A vonatkozó szakirodalom szerint az első megbetegedések 2019 decemberében jelentek meg, azonban a gyors ütemű terjedés miatt a 2020-as év elején már világméretű járványhelyzetet okozó vírusként jegyezték. Erre reagálva az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 2020. január 30-án nemzetközi közegészségügyi veszélyhelyzetet hirdetett ki.¹ A magyar kormány – alkotmányos felhatalmazása alapján – 2020. március 11. napjától a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet hatályaba lépésével különleges jogrendet vezetett be. E kormányrendelet a korábbi szabályozással ellentétben olyan új helyzetet teremtett, amilyenre korábban még nem volt példa. Az említett új helyzet jelentős kihívások elé állította a teljes magyar jogrendszert, valamint a társadalmi és gazdasági környezetet is. A veszélyhelyzet kihirdetését követően számos új kormányrendelet jelent meg annak érdekében, hogy a rendkívüli jogrend továbbra is fenn legyen tartva. A hivatkozott kormányrendeletek hatálya az egész ország területére kiterjedt, és szinte minden jogágban érezhető a hatásuk.²

A jelen tanulmányban a Covid-19-járvány helyi önkormányzatok működésére gyakorolt hatását vizsgáljuk, különös tekintettel a digitalizációra. A világjárvány nagymértékben érintette

* Egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Jogi Tanszék. E-mail: jogrito@uni-miskolc.hu. Ritó Evelin kutatása az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

** Egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Jogi Tanszék. E-mail: joghunt@uni-miskolc.hu.

¹ WHO: Director-General's statement on IHR Emergency Committee on Novel Coronavirus (2020). who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-statement-on-ih-ermergency-committee-on-novel-coronavirus.

² RÁCZ Lilla: A veszélyhelyzet első kihirdetésének évfordulója: 365 nap rövid veszélyhelyzeti kronológiája. *JTI Blog*, 2021. március 11. jog.tk.hu/blog/2021/03/a-veszelyhelyzet-első-kihirdetesenek-evfordulojara. Részleges – tehát nem a teljes ország területére kiterjedő – veszélyhelyzet elrendelésére már korábban is volt alkalom, például a vörösiszap-katasztrófa idején.

a helyi önkormányzatokat, hiszen a veszélyhelyzet ideje alatt számos rendelkezés született hatékony működésük fenntartása céljából, és a járvány kezelésében jó néhány új feladat ellátása és probléma megoldása hárult rájuk.

A tanulmány célja, hogy feltérképezze, a világjárvány hatására milyen változások következtek be a magyar közigazgatás működésében. A jogi megoldások elemzése és bemutatása rendkívüli jelentőséggel bír a jövőre nézve, hiszen olyan helyzettel szembesültünk, amelynek esetében nem zárható ki, hogy a jövőben is elő fog fordulni. A téma feldolgozása alapvetően leíró jellegű, ezért fontosnak tartottuk az elméleti alapok meghatározását, a különleges jogrendi szabályozás vonatkozó rendelkezéseinek elemzését, a veszélyhelyzet és a digitalizáció felerősödése között megfigyelhető párhuzam vizsgálatát, végül pedig egyes közigazgatási szervek működésének áttekintését.

2. A veszélyhelyzet által teremtett jogi környezet³

Egy világméretű járvány kezelésében a leghangsúlyosabb szerepük az államoknak van, az állami cselekvések pedig elsősorban a közigazgatáson keresztül valósulnak meg. A szakirodalom alapján megállapítható, hogy a különleges jogrend alkotmányos szabályozása két módon valósulhat meg. Az egyik jellemzően valamilyen alkotmányos generálklauzulán alapul, vagy valamely alkotmányos szabályból vezetik le a rendkívüli jogrend bevezetésének lehetőségét, a másíknál pedig, ahogy a kontinentális modellbe tartozó országokban megfigyelhető, az alkotmányos szabályok részletesen rendezik a különleges jogrend bevezetésére és megszüntetésére vonatkozó kérdéseket, az egyes anyagi és eljárási szabályokat, valamint az államhatalmi szervek jogosítványait is.

A kormány a 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet 1. §-ában az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdésében meghatározott hatáskörében „az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki”. Az intézkedés hátterében a járvány terjedésének lassítása és az egészségügyi rendszer védelme volt. Az Alaptörvény részletesen meghatározza a veszélyhelyzet elrendelésére vonatkozó szabályokat, azonban a hivatkozott rendelkezésből megállapítható, hogy a hazai szabályozás alkotmányos szinten nem nevesíti a járványügyet a veszélyhelyzet elrendelésére okot adó körülmények között. Az alkotmányos szabályozás hiányossága is jól mutatja, hogy a magyar közigazgatást is váratlanul érte a világjárvány, hiszen Európában az utolsó, nagyszámú áldozatot követelő járvány az 1918 és 1920 közötti spanyolnátha volt.⁴

³ E szakasz alapjául BALÁZS István és HOFFMAN István *Közigazgatás és koronavírus – a közigazgatási jog rezilienciája vagy annak bukása?* c. munkája szolgált (MTA Law Working Papers, 2020).

⁴ ASBÓTH Márton Dániel – FAZEKAS Marianna – KONCZ József: *Egészségügyi igazgatás és jog*. Budapest, ELTE Eötvös, 2020. 39.

A veszélyhelyzet mint különleges jogrend bevezetésének részletes szabályairól a katasztrófa-védelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat. tv.) 44–51/A. §-ai rendelkeznek. A Kat. tv. módosításával kiegészítették az Alaptörvény veszélyhelyzetet meghatározó szakaszát. A Kat. tv. 44. § c) pontja az egyéb eredetű veszélyek között nevesíti a „tömeges megbetegedést okozó járvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány” esetét. A Kat. tv. vonatkozó rendelkezései alapján a veszélyhelyzet idején elrendelhető intézkedések többségét a kormány vezetheti be, azonban bizonyos esetekben egyes miniszterek – az oktatásért felelős miniszter és a szakképzésért felelős miniszter⁵ – is jogosultak egyedi aktusnak minősülő döntések meghozatalára.

A járványügyi helyzet és a hozzá kapcsolódó gazdasági válság hatására számtalan változás történt, ami nagymértékben befolyásolja az önkormányzatok kérdéskörét is. Általánosságban megfigyelhető, hogy az ilyen jellegű változások következtében megerősödnek a centralizációs folyamatok, a központosítást célzó intézkedések és a közigazgatási reformok is. A helyi önkormányzatoknak számtalan új feladattal és a korábbi feladataikkal kapcsolatos változásokkal kell megküzdeniük. Mindemellett a veszélyhelyzet ideje alatt eltérően kell alkalmazni a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.v.) rendelkezéseit.

Az irányítási szabályok között a Kat. tv. jelentős módosítást hozott, amelynek értelmében a képviselő-testület vagy a közgyűlés feladat- és hatáskörét a polgármester veszi át. A Kat. tv. 46. § (4) bekezdése kimondja, hogy

„veszélyhelyzetben a települési önkormányzat képviselő-testületének, a fővárosi, megyei közgyűlésnek feladat- és hatáskörét a polgármester, illetve a főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke gyakorolja. Ennek keretében nem foglalhat állást önkormányzati intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről, ellátási, szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti”.

A hivatkozott rendelkezés alapján a főszabály szerint előtérbe kerülő testületi vezetési típus helyett az egyszemélyi vezetés kap helyet, ezzel jelentősen felértékelve a polgármesterek szerepét. Az ilyen jellegű módosítás eredménye például az, hogy háttérbe szorult az önkormányzatiság alapját biztosító testületi döntés és vezetés intézménye. A Möt.v. részletesen nevesíti azon jogosítványokat, amelyek a képviselő-testület jogköréből nem ruházhatók át, ilyen például a rendeletalkotás joga, amelyet alapesetben csak és kizárólag a testület gyakorolhat.

Általánosságban megfigyelhető, hogy az önkormányzatok működésében az önkormányzatokhoz kapcsolódó feladat- és hatásköröket elsődlegesen a képviselő-testület, másodlagosan pedig a helyi választópolgárok gyakorolják népszavazás útján. Ennek ellenére elengedhetetlen volt a veszélyhelyzet ideje alatt a polgármesterek középpontba helyezése, hiszen a testületi vezetés

⁵ L. bővebben Kat. tv. 51. § (4) bek.: „Veszélyhelyzetben egyedi határozatban határozhatja meg a) az oktatásért felelős miniszter a köznevelési intézmények működésével, működtetésével, a nevelési év, tanítási év megszervezésével, b) a szakképzésért felelős miniszter a szakképző intézmények működésével, működtetésével, a tanítási év megszervezésével kapcsolatos feladatokat. Az oktatásért felelős miniszter, illetve a szakképzésért felelős miniszter elrendelheti a határozat azonnali végrehajtását. A határozat közlése távközlési eszköz útján is történhet.”

sokkal lassabb és időigényesebb, mint az egyszemélyi vezetés. A testületek nem képesek gyorsan reagálni, ráadásul a helyi önkormányzatok szervezeti és működési szabályzatai további garanciális feltételeket írhatnak elő az átláthatóság elvének és a demokratikus elveknek megfelelő működés biztosítása érdekében.⁶

A Kat. tv. 46. § (4) bekezdése a veszélyhelyzet kihirdetésével átalakította az önkormányzati igazgatás rendszerét. A Kat. tv. vonatkozó rendelkezése egyértelműen felülírja a Mötv. által meghatározott képviselő-testületi feladat- és hatásköröket. A polgármesterek előtérbe helyezése azonban nem okozhat problémát, hiszen a polgármesterek helyi népszavazás útján, demokratikus módon kerülnek a pozíciójukba. A Kat. tv. hivatkozott rendelkezéséből egyértelműen megállapítható, hogy a polgármester széles jogkört gyakorolhat, tekintettel arra, hogy csak és kizárólag intézményszervezési feladatokban nem foglalhat állást. A módosítás indokoltságát alátámasztja, hogy szükséges volt a gyorsabb döntéshozatali mechanizmus biztosítása, valamint azon szubjektív tényező, hogy a polgármester az a személy, aki a legjobban ismeri a helyi viszonyokat, és képes hatékonyan reagálni a felmerülő problémákra. A módosítások célja az volt, hogy a humánjávánnyal szemben felállított védekezési mechanizmus minél hatékonyabban tudjon működni. Kiemelendő azonban, hogy a veszélyhelyzet ellenére is kötelesek megfelelni többek között a Mötv. által meghatározott garanciális szabályoknak.⁷ Különösen fontos, hogy a Mötv. 9. §-ában nevesített „törvényben meghatározott jogokat jóhiszeműen, a kölcsönös együttműködés elvét figyelembe véve, a társadalmi rendeltetésüknek megfelelően kell gyakorolni”.

A hatékony jogértelmezéshez a Belügyminisztérium és a Miniszterelnökség közös állásfoglalást tett közzé, amely szerint a veszélyhelyzet ideje alatt a képviselő-testület összehívására nincs lehetőség, azonban a polgármester jogosult kikérni a testület véleményét például e-mailben vagy más módon. Az állásfoglalás kiemeli továbbá, hogy a polgármester valamennyi szükséges kérdésben dönthet a képviselő-testület helyett, a kormány megbízottak által meghatározott keretek között.⁸ Az állásfoglalás részletesen kitér arra, hogy a polgármester jogosult lett a veszélyhelyzet elrendeléséig meghozott önkormányzati döntések felülvizsgálatára és szükség szerinti megváltoztatására is. Garanciális elem azonban, hogy a veszélyhelyzet megszűntével a képviselő-testület eldöntheti, hogy a veszélyhelyzet ideje alatt meghozott polgármesteri döntéseket hatályon kívül helyezi vagy továbbra is fenntartja.

A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a polgármesterek sok esetben ragaszkodtak a megszokott testületi vezetéshez. Ezt igazolja, hogy több település vezetője a döntések meghozatala előtt online üléseket és konzultációkat szervezett. Úgy gondoljuk, hogy ezek a jó gyakorlatok a későbbiekben mintaként szolgálhatnak egy esetlegesen bekövetkező veszélyhelyzet során, hiszen a digitalizáció eredményeként lehetőség nyílhat az online konferenciák és ülések megtartására.⁹

⁶ BALÁZS–HOFFMAN i. m. (3. lj.) 20.

⁷ L. pl. Mötv. 2–9. §.

⁸ Ilyen pl. a szükségesség, az arányosság és a joggal való visszaélés tilalmának elve.

⁹ BUBORI Nóra Beáta – FEKETE Kristóf Benedek: Veszélyhelyzetben a polgármester dönt? *Jegyző és Közigazgatás*, 2020/2. 2.

A járványveszély jelentős változásokat hozott a centralizáció és decentralizáció viszonyában is. Megfigyelhető, hogy a válságok kezelése során erőteljes centralizációs folyamat valósul meg, amely a legtöbb esetben a költségvetési források vonatkozásában jelenik meg. A Covid-19-járvány kezelése során is érvényesült e tendencia. Az önkormányzatok bevételeit jelentős mértékben elvonták a gazdaságvédelmi feladatok ellátása érdekében. Ilyen jellegű elvonást eredményezett például az idegenforgalmi adó felfüggesztése a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről szóló 140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet alapján. E kormányrendelet 5. §-a kimondta, hogy a rendelkezés hatálybalépésétől a 2020. december 31-ig terjedő időszakban eltöltött vendégéjszaka utáni idegenforgalmi adót az adó alanyának nem kell megfizetnie, az adó beszedésére kötelezettnek nem kell beszédnie, befizetnie. Példaként említhető továbbá a várakozási díj megfizetésének a veszélyhelyzet során alkalmazandó eltérő szabályairól szóló 87/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet, amely kimondta, hogy veszélyhelyzet ideje alatt a humánjárvány terjedésének csökkentésére a helyi közutak, valamint a helyi önkormányzat tulajdonában álló, közforgalom elől el nem zárt magánutak, terek, parkok és egyéb közterületek, valamint az országos közutak, az állam tulajdonában álló, közforgalom elől el nem zárt magánutak, terek, parkok és egyéb közterületek várakozási területeinek a járművel történő, várakozási célú használatáért várakozási díjat nem kell fizetni. Szintén az önkormányzati bevételeket csökkentették a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendeletben rögzített rendelkezések. A kormányrendelet 4. § (1) bekezdése kimondja, hogy a gépjárműadóról szóló törvény alapján a belföldi gépjárművek után a települési önkormányzatot az általa a 2020. évben beszedett gépjárműadó nem illeti meg, az a XLVI. Járvány Elleni Védekezési Alap fejezet bevételét képezi. A rendelkezés érdekessége, hogy túl azon, hogy a teljes gépjárműadóból származó bevétel a központi költségvetés részét képezi, az adó beszedése továbbra is önkormányzati feladatként jelenik meg, tehát jegyzői hatáskörben maradt a feladat ellátása.¹⁰

3. A világgjárvány mint a digitalizáció motorja

A járvány rohamos terjedése nagy kihívás elé állította a helyi önkormányzatokat, amelyek kötelesek voltak végrehajtani a kormányzati intézkedéseket, aktívabb szerepet játszottak a szociális ellátásban, új közigazgatási eljárási formákat alkalmaztak, vagy például kötelesek voltak egy-egy új típusú munkaszervezési formára átállni. Fontos megjegyezni, hogy az egyes önkormányzatok között jelentős különbségek mutatkoztak a járványkezelés során, ami leginkább az anyagi forrásaik mértékére vezethető vissza.¹¹

A járvány kezelésével kapcsolatban több kutatást is folytattak, amelyek során megállapították, hogy a helyi önkormányzatok jellemzően helyben, önállóan próbálták meg megoldani a rájuk háruló feladatokat, és nem vontak be civil és külső szervezeteket. A veszélyhelyzet ideje

¹⁰ DRASKOVICH Edina: Helyi önkormányzatok a COVID-19 járvány idején. *Infójegyzet*, 2021/11.

¹¹ KOVÁCS Sándor Zsolt: A koronavírus-veszélyhelyzet pénzügyi vetületei a helyi önkormányzatok esetében. *Új Magyar Közigazgatás*, 2020/3. 3.

alatt jellemző volt, hogy a helyi önkormányzatok a válság rövid távú következményeit helyezték előtérbe, és a problémák orvoslását a központi kormányzattól várták. Kiemelendő még, hogy fellendült a digitális ügyintézés, és a korábbinál nagyobb szerepet kaptak az online platformok a mindennapos kommunikációban és az ügyintézés során is.

Egy ilyen jellegű veszélyhelyzet idején még fontosabb, hogy az állam gyors és hatékony válaszokat adjon a felmerülő problémákra és kihívásokra, mindamellett, hogy megfelelő védelmet nyújt az egyének és a társadalom egésze számára. A járvány hatására a „klasszikus” feladatok ellátása mellett új vagy a korábbiakhoz képest más megközelítést igénylő feladatok is megjelentek.¹² A világjárvány következtében még nehezebb a különböző közszolgáltatásokat biztosítani, a járványkezeléssel kapcsolatos feladatokat ellátni és a magánszektor elvárásainak is megfelelni. A felmerülő problémák kezelésében nagy segítséget jelentett a digitalizáció, ami hozzájárult az állami szektor gyorsabb és hatékonyabb működéséhez.¹³

A globális koronavírus-járvány teljes mértékben átalakította az életünket, és felgyorsított digitalizációs folyamatokat, amelyek már a vírus megjelenése előtt elindultak. A pandémia miatt viszont néhány hónap alatt több területen akkora ugrás történt, amekkorát évek alatt sikerült volna elérnünk. A digitalizáció nemcsak az állami szektornak jelent előnyt, hanem a lakosság részéről megjelenő elvárások szempontjából is, hiszen sok esetben a rugalmatlan szolgáltatásokat felválthatják a személyre szabott kezdeményezések.¹⁴

A világjárvány hatására előtérbe került az online ügyintézés, így a közigazgatás működése zavartalanul folyhatott a polgárok egészségének kockáztatása nélkül.¹⁵ A megváltozott körülmények gyors fejlesztéseket követeltek meg, azonban a közigazgatás digitális átalakítása sok időt vesz igénybe. A koronavírus miatt felértékelődtek azok az állami elektronikus szolgáltatások, amelyek elősegíthetik, hogy ne kelljen elhagyni az otthonunkat, de ne is álljon meg az ügyintézés.¹⁶ A leggyakoribb ügykörök online is intézhetővé váltak, továbbá a hatósági ügyekben elektronikusan is benyújthatók lettek a kérelmek. A kormányablakokban is korlátozásokat vezettek be a koronavírus-fertőzés terjedésének mérséklése érdekében. Az intézkedések célja az volt, hogy az ügyfélterekben a lehető legkevesebb személy tartózkodjon egyszerre, mivel az ügyfélszolgálatokon való személyes megjelenés elkerülésével a megbetegedés kockázata és a járvány további terjedése mérsékelhető. A veszélyhelyzet ideje alatt lejáró okmányok érvényesek maradtak a veszélyhelyzet megszüntetésétől számított 15 napig, így azok cseréjére a veszélyhelyzet megszűnéséig nem volt lehetőség.¹⁷

¹² BORCSICZKY Zsuzsa: E-közigazgatás, és szerepe a hatékony állam megteremtésében. *ÁSZ Hírportál*, 2020. november 26. aszhirportal.hu/hirek/e-kozigazgatas-es-szerepe-a-hatekony-allam-megteremteseben.

¹³ Magyarország 2021. évi Nemzeti reform programja (2021. április).

¹⁴ Palkovics: A digitalizáció a közigazgatásban sem választás kérdése. *Kormány.hu*, 2020. december 3. kormany.hu/hirek/palkovics-a-digitalizacio-a-kozigazgatasban-sem-valasztas-kerdesere.

¹⁵ A koronavírus miatt is gyorsítani kell a közigazgatás digitalizációját. *Infotér*, 2020. március 10. infoter.hu/cikk/a-koronavirus-miatt-is-gyorsitani-kell-a-kozigazgatas-digitalizaciojat.

¹⁶ Digitális jólét: állami szerepek a járvány után. *Computerworld*, 2020. július 3. computerworld.hu/uzlet/digitalis-jolet-allami-szerepek-a-jarvany-utan-281064.html.

¹⁷ L. kormanyablak.hu/hu/hirek/a-koronavirus-terjedesenek-megakadalyozasa-erdekeben-az-elektronikus-ugy-intezes-igenybevetel-et-javasoljuk.

Az e-közigazgatás fejlesztésének eredményeként ma már több száz ügy intézhető elektronikusan. A teljesség igénye nélkül kiemelnénk, hogy az ügyfélkapuval rendelkező állampolgárok támogatást igényelhetnek elektronikus úton, ingatlanok tulajdoni lapját kérhetik le, vagy akár állampapírt vásárolhatnak. Mindemellett számos adóhivatali szolgáltatás is online elérhető, valamint az úgynevezett Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Térben elektronikusan hozzáférhetünk egészségügyi adatainkhoz, receptjeinkhez, leleteinkhez egyaránt.

Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján megállapítható, hogy az elektronikus ügyintézés lehetősége és szerepe felértékelődött, és alapjaiban változtatta meg a közigazgatás hivatali működését és az ügyfelek ügyintézési szokásait. Az előző évtizedben számos e-közigazgatás-fejlesztési stratégia valósult meg, amely célul tűzte ki, hogy az ügyfelek egyszerűbben, gyorsabban, sorba állás nélkül, lehetőleg online intézhessék ügyeiket. Mégis azt mondhatjuk, hogy a fejlesztések a járvány hatására érték el céljukat, hiszen mindannyian „rákényszerültünk” az e-ügyintézési lehetőségek igénybevételére. A következőkben néhány – általunk a teljesség igénye nélkül, terjedelmi okokból kiemelt – közigazgatási szerv működésével kapcsolatos változást kívánjuk röviden bemutatni.

4. Egyes közigazgatási szervek szerepe, feladata a világjárvány idején

A Covid-19-járvány kezelésével kapcsolatos intézkedések áttekintését követően a továbbiakban vizsgálat tárgyává tesszük, hogy hogyan hatott a járvány az egyes közigazgatási szervek működésére.

4.1. Központi Statisztikai Hivatal

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) feladata békeidőben az, hogy hiteles és megbízható minőségű hivatalos statisztikai adatokkal és elemzésekkel támogassa a tényeken alapuló döntéshozatalt, a tudományos kutatást és a társadalom szereplői közötti párbeszédet. Véleményünk szerint e hivatal munkája az elsők között említendő, hiszen a járvány elleni intézkedések meghozatalának alapját, valamint a lakosság napi tájékoztatását a statisztikai adatok jelentették. Ennek érdekében a KSH munkatársai megfeszített munkával biztosították napról napra az országos adatok összesítéseit, amelyek különös jelentőséggel bírtak a korlátozások szigorításai vagy lazításai során.

A KSH mindennapi tevékenységének része, hogy az adatszolgáltatóira támaszkodva adatfelvételeket hajt végre, a beérkezett adatokat feldolgozza, és az érdeklődők rendelkezésére bocsátja, jelen esetben főként a Belügyminisztériumnak, az Emberi Erőforrások Minisztériumának és a Miniszterelnökségnek mint a járvány kezelésében érintett legfontosabb szervezeteknek. Azonban a járványhelyzet ideje alatt megváltozott a KSH feladata, ahogyan az életünk és körülményeink megváltoztak, azokkal a statisztikának is lépést kell tartania, sőt fel is kell készülnie ezekre. A járvány hatására a KSH egy eddigittől eltérő, új szerepben találta magát: megváltoztak a preferenciák, a felhasználóknak hirtelen más lett az érdekes és releváns, mint korábban, és az időszerezés, az adatközlés gyakorisága is sokkal fontosabbá vált, mint korábban bármikor. Ennek egyik példája a H-UNCOVER – Reprezentatív felmérés a koronavírus elleni küz-

delemben. Ez 2020. május 1. és május 16. között négy orvosi egyetem és a KSH együttműködésével valósult meg, és a célja az volt, hogy reprezentatív országos klinikai járványügyi felméréssel objektív keresztmetszeti képet adjon a járvány kiterjedéséről és az új típusú koronavírussal fertőzöttek, átfertőzöttek valós számáról.¹⁸ Mivel jelenleg is a védőoltás tűnik a leghatékonyabb védekezésnek a járvánnyal szemben, természetesen a KSH is foglalkozik e kérdéskörrel, és heti felmérések alapján tájékoztatja a lakosságot a Covid-19-oltási adatokkal és állapottal kapcsolatban.¹⁹

4.2. Nemzeti Adó- és Vámhivatal

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) a központi hivatalok közé tartozó közigazgatási szerv, amelynek a vírus megjelenése után az egyik legjelentősebb intézkedése a 2020. július 29-én kiadott 7013/2020. számú felhívása volt, amely a koronavírussal szembeni védekezéshez felhasználható áruk behozatalivám- és hozzáadottértékadó-mentességéről rendelkezett.²⁰ Ez természetesen nagymértékben megkönnyítette az orvosi eszközök (pl. lélegeztetőgépek, fertőtlenítőszer, maszkok stb.) behozatalát. A vámmentesség feltételeként határozták meg, hogy a koronavírussal szembeni védekezéshez felhasználható termékek behozatala a katasztrófa áldozatainak javára történjen. Ennek feltétele viszont az volt, hogy a behozott árukat meghatározott célokra használják fel, vagyis a behozni kívánt termékeket a katasztrófa áldozatai között ingyen osszák szét, vagy a katasztrófa áldozatainak ingyen bocsássák rendelkezésre (ebben az esetben tehát nem történik tulajdonjog-átruházás). Itt a „katasztrófa áldozatai” alatt a Covid-19-járványnak vagy a járvány veszélyének kitett, illetve a járvány leküzdésében részt vevő személyeket kell érteni. A határozat a vámmentesen behozható áruk jellegét nem határozta meg konkrétan, nem sorolta fel a szóba jöhető árucikkeket, ugyanakkor kimondta, hogy nem adható mentesség a katasztrófa sújtotta területek újjáépítésére szánt anyagokra és berendezésekre.

A vámmentesség megszerzéséhez az importőrnek úgynevezett vámmentes vámeljárást kell kezdeményeznie. Egyes esetekben ehhez vámmentes vámeljárással jogosító engedélyre is szükség van. Vámmentességet kaphatnak a következő importáló szervezetek: állami szervezetek, önkormányzatok, közintézmények és egyéb közjogi szervek, katasztrófaelhárító szervezetek, valamint a NAV által jóváhagyott egyéb jótékonyági vagy emberbaráti szervezetek. Mivel a határozat visszamenőlegesen, 2020. január 30-tól teszi lehetővé a vám- és áfamentesség igénybevételét, lehetőség van a megfizetett vám visszafizetésére az azóta végzett vámeljáráások után. A vámmentesség utólagos igénybevételekor egyidejűleg kell kérelmezni az eredeti vámáru-nyilatkozat eljárás kódjának módosítását és a vám visszafizetését.

¹⁸ H-UNCOVER – Reprezentatív felmérés a koronavírus elleni küzdelemben, ksh.hu/huncover_reprezentativ_felmeres_eredmenyek?utm_source=kshhu&utm_medium=banner&utm_campaign=home.

¹⁹ KSH heti monitor. ksh.hu/heti-monitor/index.html.

²⁰ A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás Vám Főosztálya főosztályvezetője által kiadott 7013/2020. felhívás a koronavírussal szembeni védekezéshez felhasználható áruk behozatali vám- és hozzáadottértékadó-mentességéről. nav.gov.hu/nav/vam/vaminformaciok/behozatal/7013_2020_felhivas_a20200730.html?query=koronavirus.

Szintén nagyon fontos intézkedése volt a NAV-nak a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló kormányrendelet alapján,²¹ hogy a vendéglátó-üzletekben az ott foglalkoztatottakon kívüli személy csak az elvitelre alkalmas ételek átvétele és szállítása érdekében tartózkodhat. 2020. november 14-től addig, amíg ez a rendelkezés hatályos, 5%-os adómérték vonatkozik az elvitelre vagy a házhoz szállítással értékesített étel- és ital-forgalomra.

A kormány intézkedései, rendeletei is igyekeztek a távmunkát támogatni, amennyire lehetséges – ezt bizonyítja a korábban kiadott, a veszélyhelyzet során a távmunkával kapcsolatos szabályok alkalmazásáról szóló 487/2020. (XI. 11.) Korm. rendelet. Ennek értelmében a költségelszámolási szabályokat azok a munkavállalók alkalmazhatják, akik a munkaszerződésben távmunkavégzésben állapodtak meg a munkáltatójukkal, vagy a munkáltatóval történt megállapodás alapján munkájukat a veszélyhelyzeti rendelkezések alapján távmunkában végzik.²²

A NAV szempontjából még jelentős kormányzati döntésnek minősül az adózási könnyítés a veszélyeztetett ágazatokban, amelyet a 485/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet tartalmaz.²³ Ennek lényege, hogy 2020. november 11-től csökkentették a veszélyeztetett gazdasági ágazatokban működő vállalkozások közterheit. A kedvezményeket a kifizetők a munkaviszonyban foglalkoztatottakkal összefüggésben felmerülő közterhek után tudják érvényesíteni. E gazdasági ágazatokhoz tartozó vállalkozások köre folyamatosan bővült, valamint a kedvezmény igénybevételének időszaka is több alkalommal meghosszabbodott. Az egyes veszélyhelyzeti kormányrendeletek módosításáról szóló 86/2021. (II. 27.) Korm. rendelet 2. §-a alapján 2021 márciusában is érvényben maradtak a veszélyeztetett gazdasági ágazatokban működő vállalkozásokra vonatkozó kedvezmények, 2021. márciusra a kifizetőknek a munkaviszonyban foglalkoztatott természetes személy foglalkoztatása után nem kellett szociális hozzájárulási adót és szakképzési hozzájárulást fizetniük. A veszélyeztetett ágazatba tartozó, rehabilitációs hozzájárulás fizetésére kötelezett kifizetők mentesülnek a 2021-ben három hónapra arányosan jutó rehabilitációs hozzájárulás alól, és nem kellett megfizetniük a 2021. első negyedévi előleget sem.²⁴

Ezen intézkedésnek a járvánnyal szembeni hatékony védekezés, a gazdaság és a politika szempontjából is nagy jelentősége van, hiszen segíti a rászorultakat. A NAV esetében is elmondhatjuk, hogy az online tér adta lehetőségek felértékelődtek, és akár az adatszolgáltatásra, a jelentések megküldésére, akár az online napi munkabejelentésre gondolunk, láthatjuk, hogy az infokommunikációs technológiai eszközök szerepe milyen fontos a gyors és a jelen esetben biztonságosabb és folyamatos – kétirányú – szolgáltatás nyújtásához.

²¹ 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről.

²² Uo.

²³ 485/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt egyes gazdaságvédelmi intézkedésekről.

²⁴ Nemzeti Adó- és Vámhivatal: Adózási könnyítések a veszélyeztetett ágazatokban. nav.gov.hu/nav/segitseg_nemzkivuli_helyzetben/adozasi_konnyitesek/Marciusra_is_ervenyes20210302.html.

4.3. Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) szerepvállalása, feladatellátása során elsősorban a járványügyi helyzetre való tekintettel koronavírussal kapcsolatos adatkezelési tájékoztatókat tett közzé, amelyek a következők voltak:

- Tájékoztató az új típusú koronavírus járványra (Covid-19) tekintettel az egészségügyi válsághelyzet elrendelésével bevezetett járványügyi készültség időtartama alatt a testhőmérséklet mérésével összefüggő egyes adatkezelések kapcsán;
- Tájékoztató a közérdekű adatigénylések teljesítésére irányadó rendelkezések járványügyi veszélyhelyzet miatti változásáról (2021. 02. 23-tól);
- Tájékoztató a digitális távoktatás adatvédelmi és adatbiztonsági vonatkozásairól;
- Tájékoztató a koronavírussal kapcsolatos adatkezelésekről.

Ezek közül kiemelendő a testhőmérséklet mérésével összefüggő adatkezelési tájékoztató, amely a 2020. október 1. napjától hatályban lévő, a járványügyi készültségi időszak védelmi intézkedéseiről szóló 431/2020. (IX. 18.) Korm. rendelet 4. és 5. §-ai alapján fogalmaz meg állásfoglalást a kötelező adatkezelés jogszerűségének megítélése kapcsán. A kormányrendelet előírta, hogy a köznevelési és a szakképző intézményekben (a későbbiekben az alkalmazási helyszínek kiegészültek pl. az egyetemekkel) kötelező volt a testhőmérséklet ellenőrzése, aminek az intézménybe érkezéskor mindenki köteles volt magát alávetni. Itt szeretnénk leszögezni, hogy a hazai jogszabályi környezetben a digitális és az analóg lázmérőkkel végzett testhőmérséklet-ellenőrzés adatkezelésnek minősül,²⁵ ha annak érintettje azonosított vagy azonosítható.

A NAIH a folyamatosan és jelentősen emelkedő esetszámra tekintettel arra a következtetésre jutott, hogy egészségügyi válsághelyzetben a testhőmérséklet-méréssel összefüggő diagnosztikai szűrőeszközök alkalmazása alapelszerűnek minősül, ha az alábbi feltételek együttesen teljesülnek:

- az adatkezelő tulajdonában, használatában álló területre, épületekbe történő beléptetés során;
- valamennyi belépni szándékozó személyre egységesen kiterjedő védelmi intézkedésként (ügynevezett héjvédelem) alkalmazzák;
- az a testhőmérséklet-mérés alanyának kifejezetten ezen adatkezelési cél érdekében történő azonosításához nem kötött, és semmilyen módon nem jár az adat rögzítésével, további tárolásával, továbbításával.²⁶

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i 2016/679/EU rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet). A 4. cikk 2. pontja szerint adatkezelés „a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés, továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés”.

²⁶ Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság: Tájékoztató az új típusú koronavírus járványra (Covid-19) tekintettel az egészségügyi válsághelyzet elrendelésével bevezetett járványügyi készültség időtartama alatt a testhőmérséklet mérésével összefüggő egyes adatkezelések kapcsán. 2020. október 14.

A NAIH álláspontja szerint önmagában abból a tényből, hogy valakinek magasabb a testhőmérséklete, nem vonható le egyértelműen az a következtetés, hogy az új típusú koronavírusal fertőzött, így a belépésnél való testhőmérséklet-mérés alapján az adatkezelő semmilyen következtetést nem vonhat le az adott személy egészségi állapotára vonatkozóan, pusztán a belépés engedélyezésére vagy megtagadására jogosult az általa előre meghatározott objektív szempontok alapján. Ennek megfelelően a jelen védelmi intézkedés során az adatkezelő kizárólag arra vonatkozóan hozhat döntést, hogy a területére belépést megkísérlő valamennyi személy belépését engedélyezi-e (mert a mért érték alacsonyabb az előre meghatározott értéknél), avagy azt megtagadja (mert a mért érték magasabb az előre meghatározott értéknél, így kockázatot hordoz más személyekre nézve), hiszen az intézkedés céljának eléréséhez csak ebben az esetben lehet alkalmas eszköz a testhőmérséklet mérése.²⁷ A NAIH emellett felhívta a figyelmet arra is, hogy a mérés alanyának kifejezetten ezen adatkezelés céljából való azonosítása sem a mérést megelőzően, sem pedig a belépés megtagadását követően nem indokolható, arról csak statisztikai adat gyűjthető.

5. Mobilapplikációk szerepe a világjárvány elleni küzdelem során

A világjárványra való hazai és uniós reagálás tartós megoldást kínáló eleme a koronavírus elleni hatékony és biztonságos oltóanyag kifejlesztése és elosztása, azonban, véleményünk szerint, a tesztelés és a kontaktkutatás kulcsfontosságú a vírus terjedésének korlátozása szempontjából, és segíteni fog abban is, hogy a helyzetet jobban ellenőrzés alatt tarthassuk. A kontaktkutatást illetően az uniós vezetők megvitatták a Bizottság által a mobilalkalmazások közötti interoperabilitásról előterjesztett kezdeményezést és a közös közegészségügyi utasazonosító űrlappal kapcsolatos munkát, amelyek szintén elősegíthetik a kontaktkutatást. Megvitatták továbbá a karantén időtartamának harmonizálásával kapcsolatos lehetőségek sorát is, amely azért okoz gondot, mert a szabályozás tagállamonként eltérő.

Kiemelésre érdemesnek tartjuk az úgynevezett víruskövető mobilalkalmazásokat, amelyek célja a járvány terjedésének követése és lassítása. Az applikáció számos előnye mellett – pl. a lehető leggyorsabb információgyűjtési eszköz, gyors adatösszesítés, GPS-alapú figyelemfelhívás stb. – felmerül az adatvédelemre vonatkozó jogi kérdés is.²⁸ A Bizottság a tagállamokkal, az európai adatvédelmi biztossal és az Európai Adatvédelmi Testülettel együttműködve összeállította a Covid-19-járvánnyal kapcsolatos alkalmazások kifejlesztésére vonatkozó irányelveit, hogy segítséget adjon az adatvédelmi szabályok betartásához. Az adatvédelemlről szóló rész az irányelvek egyik legfontosabb része, amely rögzíti, hogy az alkalmazásoknak teljes mértékben meg kell felelniük az uniós adatvédelmi szabályoknak. Itt kell azonban azt is megemlíteni, hogy a szabályok – és a mobilapplikációk – elkészítésekor mindenki az egészségügyi célokat, érdekeket igyekezett az első helyre tenni. A koronavírus-alkalmazások fejlesztésének fő előfeltételei a következők:

²⁷ Uo.

²⁸ Bővebben l. még Li DU – Vera L. RAPOSO – Meng WANG: COVID-19 Contact Tracing Apps: A Technologic Tower of Babel and the Gap for International Pandemic Control. 8(11) *JMIR uHealth* (2020).

- a nemzeti egészségügyi hatóságoknak engedélyezniük kellene az alkalmazásokat;
- továbbra is teljes mértékben a felhasználók rendelkeznek személyes adataik felett;
- csak azokat a személyes adatokat szabad feldolgozni, amelyek az adott cél szempontjából relevánsak, és nem szabad a szükségesnél tovább tárolni;
- az adatokat az egyén eszközén, titkosítva kell tárolni;
- biztosítani kell a feldolgozott adatok pontosságát; a nemzeti adatvédelmi hatóságokat teljes mértékben be kell vonni az alkalmazások fejlesztésébe.

A kontaktkutató applikációk sok helyen egyre népszerűbbek, így Magyarországon is – hazánkban ez az applikáció a VírusRadar. A járvány legyőzéséhez elengedhetetlen lenne, hogy minél többen használják az alkalmazást a fertőzés terjedésének csökkentésére, így most – a negyedik hullám küszöbén – talán még fontosabb, mint korábban volt. Ehhez hozzátartozik az a tény is, hogy hazánkban a védőoltás-felvevő hajlandóság megtorpanni látszik, és még mindig magas azoknak a száma, akik életkoruk miatt veszélyben vannak. Az ő egészségük védelmében is célszerű a lehető legteljesebb információ beszerzése.

Az adatvédelmi aggályok kapcsán ki kell emelnünk, hogy a kontaktkutató alkalmazások nem gyűjtik a felhasználói adatokat, csak azt nézik, hogy a telefon tulajdonosa találkozott-e az elmúlt tizennégy napban olyan telefontalakkal, amelyre szintén telepítve van az alkalmazás, és annak használója bizonyítottan koronavírusos-e. A szoftver bluetooth-kapcsolatot használva folyamatosan rögzíti azoknak a készülékeknek az egyedi, titkosított azonosítóit, amelyek legalább negyedórán át kétméteres közelségben vannak. Fertőzés esetén a felhasználó döntheti el, hogy megosztja-e a járványügyi szakemberekkel a mobil által rögzített adatokat.²⁹

Az alkalmazás adatvédelmi tájékoztatója alapján az egyetlen adat, amelyet az applikáció segítségével a magyar állam tárol, a mobilszám. A VírusRadarba való regisztrációt követően egy egyedi véletlenszerű kód generálódik az azonosítás céljából, azt pedig hozzárendelik a mobiltelefonhoz. A felhasználók mobiltelefonszámát és kódját egy biztonságos szerveren tárolják, és soha nem jelenítik meg a nyilvánosságban. A tájékoztatás azt is kiemelte, hogy a VírusRadar nem figyeli a felhasználók mozgását és tartózkodási helyét, és nem gyűjt adatokat róluk. Az alkalmazás bluetooth használatával becsüli meg a távolságot más telefonoktól, amelyek a VírusRadar fut. Fontos kiemelni az alkalmazással kapcsolatban, hogy ha egy másik, a VírusRadart futtató telefon közelében van a felhasználó, mindkét telefon bluetooth segítségével cserél kódot az alkalmazásból, amelyeket csak a járványügyi szakemberek tudnak dekódolni, és amelyek nem fedik fel egyik felhasználó személyazonosságát sem. A felhasználási hajlandóság kapcsán elmondhatjuk, hogy a hatóságok legnagyobb sajnálatára nem számít túl népszerű alkalmazásnak, annak ellenére, hogy ingyenes és nagymértékben hozzá tudna járulni a betegség további terjedésének lassításában, illetve a kontaktkutatásban. Az applikációt az első pár hónapban alig több mint hetvenötezer felhasználó töltötte le.³⁰ Ez a szám a mai napi adatok alapján sem éri el a kétszázézer felhasználót sem.³¹

²⁹ Életeket menthet a magyar kontaktkövető app. *Computerworld*, 2020. szeptember 17. [computerworld.hu/biztonsag/elteket-menthet-a-magyar-kontaktkoveto-app-284500.html](https://www.computerworld.hu/biztonsag/elteket-menthet-a-magyar-kontaktkoveto-app-284500.html).

³⁰ [L. koronavirus.gov.hu/cikkek/itm-mar-tobb-mint-75-ezren-toltotte-le-virusradar-alkalmazast](https://www.koronavirus.gov.hu/cikkek/itm-mar-tobb-mint-75-ezren-toltotte-le-virusradar-alkalmazast).

³¹ Forrás: Google Play és App Store applikációs boltok adatai.

Elérhető emellett a Házi Karantén Rendszer nevű alkalmazás, amely lehetővé teszi, hogy a házi karanténban lévő emberek közreműködésével az ellenőrzésre fordított erőforrások – rendvédelmi és egészségügyi szervek dolgozói, önkormányzati rendészetek stb. – a vírus elleni védekezés egyéb területein legyenek bevetettek. Ennek segítségével a járvány következő hullámának kicsúcsosodásakor is marad elég emberi erőforrás azoknak a házi karanténban lévő személyeknek az ellenőrzésére, akik nem tudnak élni az applikáció lehetőségével, mivel sajnos nem mindenki rendelkezik okostelefonnal, illetve előfordul olyan eset is, hogy valaki bizalomhiány miatt nem kívánja használni az alkalmazásokat, és adott esetben emiatt akár le is tagadja, hogy van okostelefonja. Ez azért fontos körülmény, mivel ha a technikai feltételek adottak, akkor kötelező a rendszer használata, ezzel biztosítva a karanténkötelezetteknek a lehető legkényelmesebb megoldást a karantén szabályainak betartására, és csökkentve a rendvédelmi szervek leterheltségét.

Az alkalmazás a karantén idejére véletlenszerűen generált időpontokban távellenőrzési kéréseket küld a felhasználónak sms útján, amelyeket a mobilkészüléke használatával egyszerűen teljesíthet. A távellenőrzési kérés beérkezését követő tizenöt percen belül szükséges az alkalmazás elindítása, majd a távellenőrzési kérés teljesítése. A rendszer automatikusan több képet készít a felhasználóról, ami alapján igazolja a személyazonosságát, illetve a tartózkodási helyét, amit összevet a regisztráció során megadott házi karantén címével. A karanténfigyelő a következő adatokat kezeli az applikáción keresztül:

- természetes személyazonosító adatok;
- elérhetőségi adatok;
- a házi karantén teljesítésére kijelölt hely címadatai;
- arcképmás (biometrikus azonosításhoz);
- érintett mozgási adatai (GPS-térkoordináták);
- login adatok (felhasználónév, jelszó, egyedi felhasználóazonosító).

Ezeket a rendőrség és a járványügyi hatóság mint adatkezelő hatóság a házi karantén megszűnésétől számított hatvan napig kezeli.³²

A fent ismertetett alkalmazások kulcsfontosságúak lehetnek a járvány elleni hatékony védekezés szempontjából, azonban fontos kiemelni, hogy az applikációknak tiszteletben kell tartaniuk az EU adatvédelmi jogszabályait. A parlament 2020. április 17-én elfogadott állásfoglalásában számos biztosítékot kért erre, és kiemelte, hogy bármilyen, a világjárvány ellen használt digitális technikának teljes mértékben összhangban kell lennie a szigorú európai adatvédelmi és a magánélet védelmére vonatkozó szabályokkal. A megszerzett információk kezelésének meg kell felelnie a meglévő adatvédelmi jogszabályoknak, amelyek bizonyos szintű garanciát nyújtanak az emberi jogok védelmére.³³ A házi karanténrendszer felhasználási hajlandóságában már egy kicsit árnyaltabb a kép, hiszen ennek alkalmazását a hatóságok előírhatják, ha bizonyítottan adottak a technikai feltételek, de ennek ellenére sem magas, kevesebb mint háromszázezer felhasználó vette igénybe.³⁴

³² 181/2020. (V. 4.) Korm. rendelet az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vonatkozásában elrendelt hatósági házi karantén elektronikus ellenőrzéséről 3. § (5) bek.

³³ Európai Parlament: Covid19: a vészhelyzeti intézkedések hatása az emberi jogokra.

³⁴ Forrás: Google Play és App Store applikációs boltok.

Vitán felül áll, hogy a mobilapplikációk nagymértékben hozzájárulhatnak a járvány sikeres leküzdéséhez. Ehhez azonban az országok merőben más módon állnak hozzá. Európára egy demokratikusabb – és a fentebb már taglalt adatvédelmi szabályokat is teljesítő – használati szokás jellemző, ezzel szemben a világ egyes pontjain – például Ausztráliában – kötelezik a lakosságot az alkalmazások használatára. Ennek is köszönhető, hogy Ausztráliában a fertőzések száma lényegesen alacsonyabb, mint sok más nagy méretű államban a világon, továbbá új fertőzések azonosítása mellett a lehetséges kontaktkutatás is sokkal gyorsabb és eredményesebb. Nem bocsátkoznánk okfejtésbe, hogy milyen mértékű kapcsolat mutatkozik a két tény között, de annyit talán megállapíthatunk, hogy a kötelező használat miatt a nyomon követés és az információgyűjtés összehasonlíthatatlanul hatékonyabb.

6. Záró gondolatok

A kutatás során a Covid-19-járvány hatásait vizsgáltuk, különös tekintettel a magyar közigazgatásra. Összességében megállapítható, hogy a járvány következtében számos megoldandó feladat jelent meg, ami megkövetelte az állam szerepének megerősödését. Véleményünk szerint a Covid-19-járvány nemcsak a gazdaságon és a társadalmon, hanem a magyar jogrendszeren is tartós nyomokat fog hagyni. Számos új joggyakorlat jelent meg, és az egyes közigazgatási és államigazgatási szervek működésében radikális változások következtek be. A veszélyhelyzet júniusban megszűnt, de számos rendelkezés azon túlmenően is hatályban maradt, hiszen sajnos nem tudhatjuk, hogy hány hulláma várható még a járványnak, illetve milyen más hasonló járványok jelenhetnek meg.